

VELKÁ NOVELA ZOK ŠEST NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH A PAK 16 DALŠÍCH PODSTATNÝCH ZMĚN, NA KTERÉ JE NUTNÉ SE PŘIPRAVIT

Vyhlášením ve sbírce listin dne 13. února tohoto roku nabyl platnosti zákon č. 33/2020 Sb. (dále jen „**Novela**“), kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ZOK**“). Novela přišel přívlastek „velká“, jelikož se jedná o nejvýznamnější zásah do úpravy českého korporátního práva za posledních 6 let. **Ačkoliv je drtivá většina ustanovení Novely účinná od 1.1.2021, je nutné se na ni včas připravit.**

Novela vychází z obecné zásady, že ujednání zakladatelských dokumentů, která budou od 1.1.2021 odporovat donucujícím ustanovením ZOK ve znění Novely, pozbydou závaznosti. **Klientům proto doporučujeme provést analýzu zakladatelských dokumentů jejich obchodních korporací ve vztahu k Novele a zajistit včas případné související úpravy.**

Novela stanoví obchodním korporacím **povinnost přizpůsobit zakladatelské právní jednání úpravě ZOK ve znění Novely a doručit jej do sbírky listin do 31.12.2021.** Ukládá-li ZOK ve znění Novely **povinnost provést v obchodním rejstříku (OR) zápis dosud nezapisované skutečnosti nebo uložení dosud nezakládané listiny do sbírky listin,** zapsaná osoba má povinnost podat návrh na zápis do OR nebo uložit listinu do sbírky listin **do 30.6.2021,** nebude-li stanoveno v konkrétním případě jinak. **Důsledkem nesplnění uvedených povinností může být v krajním případě až zrušení obchodní korporace s likvidací.**

Přehled šesti pro praxi nejvýznamnějších změn:

1. Schválení převodu nebo zastavení závodu – schvalování valnými hromadami obou smluvních stran

Kompetence valné hromady s.r.o. a a.s. resp. členské schůze družstva je nově definována v podobě „schválení převodu nebo zastavení závodu nebo takové části jmění, která by znamenala podstatnou změnu skutečného předmětu podnikání nebo činnosti společnosti.“ Kromě toho bude v budoucnu na rozdíl oproti stávající úpravě požadovaný souhlas valných hromad obou smluvních stran, jinak budou taková důležitá právní jednání relativně neplatná.

2. Levnější a rychlejší založení s.r.o.

V případech, kdy výše všech peněžitých vkladů společníků s.r.o. nepřesáhne 20.000,- Kč, bude možné splatit tyto vklady i jiným způsobem než jejich splacením na zvláštní účet, například v hotovosti přímo do rukou správce vkladu nebo notáře. To samozřejmě povede k časové a finanční úspoře.

3. Nová úprava monistického modelu a.s.

Správní rada bude, jak je dnes v zahraničí zcela běžné, orgánem kumulujícím řídicí i kontrolní pravomoci. Ruší se proto orgán statutárního ředitele.

Úprava Novely zároveň stanoví, že působností správní rady určovat základní zaměření obchodního vedení a základní zaměření dohledu nad činností společnosti nelze pověřit osoby odlišné od členů správní rady a tuto působnost nelze ani rozdělit mezi členy správní rady podle určitých oborů. Důvodová zpráva k Novele nicméně připouští, aby se členové správní rady rozlišovali v souladu s praxí v jiných zemích na členy exekutivní a členy neexekutivní.

VELKÁ NOVELA ZOK ŠEST NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH A PAK 16 DALŠÍCH PODSTATNÝCH ZMĚN, NA KTERÉ JE NUTNÉ SE PŘIPRAVIT

Už teď je zřejmé, že přesné vymezení základního zaměření obchodního vedení a dohledu nad činností společnosti a odlišení od „běžného“ obchodního vedení a dohledu nad činností společnosti může činit praktické potíže a bude muset být upřesňováno i rozhodovací praxi vyšších soudů.

Neurčí-li stanovy jinak (nebo smlouva o výkonu funkce v případě délky funkčního období), bude mít správní rada 3 členy a délka funkčního období členů bude činit 3 roky. Nižší i vyšší počet členů bude proto připuštěn.

Pro vyloučení jakýchkoliv nejasností a nedorozumění, jež by mohly vznikat u stávajících a.s. s monistickým systémem (tedy se statutárním ředitelem a správní radou namísto představenstva a dozorčí rady) - zejména z důvodu rozporů stávajícího znění stanov s donucujícími ustanoveními ZOK ve znění Novely - doporučujeme, aby tyto a.s. upravily své stanovy již v tomto roce s účinností od 1.1.2021 a přizpůsobily systém své vnitřní struktury znění Novely.

4. Tzv. žaloba na doplnění pasiv členem statutárního orgánu

Významní (avšak nejasně formulovanou) novinkou je pak úprava tzv. žaloby na doplnění pasiv, pro kterou zákonodárce našel inspiraci ve francouzské úpravě. Účelem je poskytnout věřitelům obchodní korporace dodatečné prostředky na uspokojení jejich pohledávek, kterého se jim v důsledku porušení povinností členy statutárního orgánu nedostává.

Příspěl-li člen statutárního orgánu (rovněž osoba v obdobném postavení (například prokurista) a každá další osoba, která se fakticky v takovém postavení nachází, přestože není členem orgánu) porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace (nepřiměřeným či nevhodným strategickým rozhodnutím, pokračováním ve ztrátové činnosti bez přijetí adekvátních protiopatření, zkresleným vedením účetnictví, apod.) a byl-li na majetek obchodní korporace prohlášen konkurs, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce rozhodnout, že tento člen je povinen poskytnout do majetkové podstaty plnění až do výše rozdílu mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace. Dle Novely má dále insolvenční soud přihlídnout především k tomu, jakou měrou přispělo porušení povinností k nedostatečné výši majetkové podstaty.

Ačkoliv dokázání příčinné souvislosti mezi porušením povinností a snížením majetkové podstaty může v konkrétních případech činit potíže, budou tuto možnost insolvenční správci bezpochyby četně využívat, čemuž napomohou i velkoryse definovány předpoklady. Členové statutárních orgánů budou muset do budoucna tedy ještě více dbát povinnosti péče řádného hospodáře, pravidla podnikatelského úsudku (tzv. business judgment rule) a především dbát na přiměřené pojištění své odpovědnosti (tzv. D&O pojištění).

5. Redukce počtu neaktivních obchodních korporací

Novela mimo jiné novelizuje i zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěrenských fondů, ve znění pozdějších předpisů. Nepředloží-li obchodní korporace řádnou účetní závěrku za nejméně 2 po sobě jdoucí účetní období k založení do sbírky listin, vyzve ji rejstříkový soud, aby ve lhůtě 1 měsíce ode dne doručení výzvy předložila všechny chybějící účetní závěrky k založení do sbírky listin. V opačném případě ji může být uložena i opakovaně pokuta až do výše 100.000,- Kč, v krajním případě může dokonce rejstříkový soud i bez návrhu zahájit řízení o zrušení zapsané osoby s likvidací.

VELKÁ NOVELA ZOK ŠEST NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH A PAK 16 DALŠÍCH PODSTATNÝCH ZMĚN, NA KTERÉ JE NUTNÉ SE PŘIPRAVIT

Nepodaří-li se tuto výzvu obchodní korporaci doručit, zahájí rejstříkový soud řízení o jejím zrušení a tuto skutečnost zapíše bez řízení do OR. Rejstříkový soud bude moci vydat rozhodnutí o zrušení obchodní korporace (i) bez likvidace (v případě nedostatku majetku obchodní korporace) nebo (ii) s likvidací (v případě dostatečného majetku na úhradu nákladu likvidace) nejdříve po uplynutí 1 roku ode dne zápisu údaje o zahájení řízení o zrušení obchodní korporace do OR a na základě tohoto rozhodnutí (případ ad (i)), nikoli však v době probíhajícího insolvenčního řízení) nebo po dokončení procesu likvidace (případ ad (ii)) vymaže obchodní korporaci z OR.

Cílem navrhované „ostřejší“ úpravy v porovnání se stávající spíše teoretickou a praxí nevyužívanou je jednak zabránit existenci tzv. neaktivních společností a předejít nebezpečí, že tyto mohou časem sloužit jako tzv. bílé koně pro finanční a daňové podvody, zároveň zvýšit „naplněnost“ sbírky listin, která je dlouhodobě na nízké úrovni, jelikož mnoho obchodních korporací i přes hrozící sankce neplní zákonem stanovenou povinnost zakládat do ní předepsané listiny.

6. Neúčinnost smluv o výkonu funkce

Úprava smlouvy o výkonu funkce člena voleného orgánu obchodní korporace doznala několik významných změn. Smlouva o výkonu funkce v kapitálové společnosti vůbec nenabude bez souhlasu nejvyššího orgánu společnosti účinnosti na rozdíl od její stávající relativní neplatnosti. I nadále zůstane možnost udělení souhlasu až následně po uzavření smlouvy.

Nebude-li smlouva o výkonu funkce účinná z důvodů na straně kapitálové společnosti, vyšší moci či jiné překážky vzniklé nezávisle na vůli člena voleného orgánu kapitálové společnosti, určí se odměna dotčeného člena voleného orgánu jako odměna obvyklá v době vzniku funkce za činnost obdobnou činnosti, kterou člen voleného orgánu vykonával. Tento nárok se bude promlčovat v obecné subjektivní promlčecí lhůtě tří let, jež začne plynout od okamžiku, kdy se člen voleného orgánu dozvěděl o důvodu rozhodném pro vznik jeho nároku.

Přehled dalších podstatných změn zaváděných Novelou:

1. Společenská smlouva nebude muset mít automaticky přednost před ustanoveními smlouvy o výkonu funkce

Nová úprava na rozdíl od stávající výslovně řeší rozpor mezi smlouvou o výkonu funkce a společenskou smlouvou. V zásadě budou mít přednost ujednání společenské smlouvy s výjimkou případů, kdy bude smlouva o výkonu funkce schválena většinou vyžadovanou pro změnu společenské smlouvy. Menšinovým společníkům bude teda přikládána větší váha při schvalování takových smluv o výkonu funkce, přičemž jednatelé budou mít zájem na jejich schválení co nejvyšší většinou, aby se předešlo možným dodatečným vylukám v aplikovatelnosti ustanovení smluv o výkonu funkce dle přání společníků. Stejná úprava se uplatní i v případě stanov a.s.

2. Konec řetězení právnických osob ve volených orgánech obchodních korporací

Je-li členem voleného orgánu s.r.o., a.s. nebo družstva právnická osoba, bude muset dle Novely zmocnit bez zbytečného odkladu jedinou fyzickou osobu (na její povinnosti předložit výpis z rejstříku trestů a souhlas se zápisem do OR se nic nemění), aby ji v orgánu zastupovala. **Nebude-li daná fyzická osoba zapsána do OR do 31.3.2021, příslušná funkce právnické osoby ex lege zanikne. Aktuální stav, kdy je možné, aby právnickou osobu zastupovala ve funkci člena voleného orgánu další právnická osoba, bude proto minulostí.**

VELKÁ NOVELA ZOK ŠEST NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH A PAK 16 DALŠÍCH PODSTATNÝCH ZMĚN, NA KTERÉ JE NUTNÉ SE PŘIPRAVIT

3. Výmaz překonaných ustanovení ohledně založení společnosti ze společenské smlouvy či stanov není jejich změnou

Novela reaguje na existující výkladový problém, když explicitně stanoví, že vypuštění údajů ze společenské smlouvy či stanov, které jsou ve společenské smlouvě či stanovách uvedeny při založení kapitálových společností (údaj o správci vkladu apod.), se nepovažuje za změnu společenské smlouvy či stanov.

4. Zákaz bezúplatného plnění společníkovi nebo osobě jemu blízké

Novela dále zavádí pravidlo již aplikované v daňové oblasti, dle kterého obchodní korporace nesmí poskytnout bezúplatné plnění společníkovi nebo osobě jemu blízké, s výjimkou obvyklých příležitostných darů, věnování učiněného v přiměřené výši na veřejně prospěšný účel či v dalších obdobných případech.

5. Úprava odstoupení z funkce voleného orgánu

Novelou se odstraňuje nemožnost odstoupení člena orgánu obchodní korporace v době, která je pro obchodní korporaci nevhodná. Zároveň upřesňuje data ukončení funkce v jednotlivých případech.

6. Zprávy o vztazích mohou být bez chráněných nebo utajovaných informací

Ve zprávě o vztazích (veřejně dostupné on-line) se dle výslovné úpravy Novelu nebudou muset uvádět informace, které podléhají ochraně nebo utajení, například výši protiplnění nebo úroků z úvěrů společníků. Zpráva pak bude obsahovat sdělení, že je neúplná a z jakého důvodu se jinak vyžadované informace neuvádějí. Obdobně informace, které tvoří předmět obchodního tajemství, se ve zprávě o vztazích budou moci uvádět v přiměřené míře zobecnění, která odpovídá účelu této zprávy.

Zpráva o vztazích bude součástí výroční zprávy, bude-li se vyhotovovat (až na drobné výjimky ji vyhotovují společnosti, které mají povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem) a bude tak podléhat ověření auditorem.

Výše uvedené se bude vztahovat na zprávy o vztazích vyhotovené za účetní období od roku 2021.

7. Podíl s „vysílacím právem“

Další novinkou zaváděnou Novelou je výslovné umožnění podílů resp. akcií s tzv. vysílacím právem. Společenská smlouva/stanovy mohou od roku 2021 totiž určit, že s podílem je spojeno právo jmenovat jednoho nebo více jednatelů/členů představenstva/dozorčí rady a takto jmenovanou osobu odvolat. Celkový počet takto jmenovaných členů uvedených orgánů však nesmí být větší než počet jejich členů volených valnou hromadou.

Novela zároveň stanoví situace, kdy může valná hromada takto jmenovanou osobu odvolat. Tato možnost se omezuje na případy, kdy vysílací právo zanikne nebo je-li pro to dán závažný důvod spočívající ve výkonu funkce jmenovaného jednatele, zejména porušil-li závažně nebo opakovaně své povinnosti.

VELKÁ NOVELA ZOK ŠEST NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH A PAK 16 DALŠÍCH PODSTATNÝCH ZMĚN, NA KTERÉ JE NUTNÉ SE PŘIPRAVIT

Jmenování a odvolání členů uvedených orgánů na základě vysílacího práva bude vyžadovat písemnou formu s úředně ověřeným podpisem a účinnost vůči společnosti nastane doručením předmětného rozhodnutí.

Uzavírání mnohých dohod společníků/akcionářů bude při využití této úpravy nadbytečné.

8. Možnost rozšíření důvodu pro nevykonávání hlasovacího práva

Novela nově umožní, aby společenská smlouva stanovila jiné důležité důvody, při jejichž splnění nebude moci společník vykonávat hlasovací právo, například ve všech případech střetu zájmů společníka nebo s ním propojené osoby.

Materiálně stejná úprava bude platit i pro akcionáře akciové společnosti a členy družstva. O četnosti budoucího využívání tohoto omezení práv společníků/akcionářů možno pouze spekulovat.

9. Rozhodování per rollam u s.r.o. a a.s.

Novela rovněž upřesňuje u s.r.o. pravidla pro rozhodování mimo zasedání valné hromady, čímž uvádí úpravu hlasování per rollam v s.r.o. do souladu s evropským právem.

Bude-li vyžadováno pro rozhodnutí valné hromady kapitálové společnosti osvědčení veřejnou listinou, návrh rozhodnutí per rollam bude muset mít formu veřejné listiny, i když bude postačovat, aby se společníkům/akcionářům zaslala pouze kopie veřejné listiny o návrhu rozhodnutí. Případné navazující vyjádření společníka/akcionáře nebude muset mít formu veřejné listiny a bude stačit, aby byl podpis na vyjádření úředně ověřen. Oproti stávající praxi tak nová úprava povede k úspoře nákladů především u a.s. a usnadní změny společenských smluv/stanov v nepřítomnosti akcionářů a společníků.

Úprava uskutečňování „virtuálních“ valných hromad s.r.o. a a.s. umožněných v rámci opatření proti nemoci COVID-19 bez ohledu na znění společenské smlouvy/stanov natrvalo prozatím Novelou zavedena nebyla.

10. Oprávnění valné hromady udělovat jednateli strategické a koncepční pokyny

Na nemožnosti udělovat jednateli pokyny týkající se obchodního vedení (až na zákonnou výjimku) se i nadále nic měnit nebude. Výslovně je však nově stanoveno, což doktrína dovozovala již dnes, že valná hromada je oprávněna udělovat jednateli tzv. strategické a koncepční pokyny za předpokladu, že neodporují právním předpisům a společenské smlouvě. Stejná úprava bude platit pro představenstvo a správní radu akciových společností.

11. Dovolávání se neplatnosti usnesení valné hromady - s odůvodněným protestem nebo i bez protestu

Od roku 2021 se navrhuje zakotvit, že protest musí být odůvodněný, ledaže ho navrhovatel nepodal ze závažného důvodu (např. pro odhalení vady bylo nutné disponovat odbornými znalostmi, kterými společník nedisponoval, nebo společník byl neoprávněně vykázán z jednání valné hromady apod.). To znamená, že protestující společník by až na závažné důvody měl vždy uvést, v čem spatřuje vadu procesu svolání, zasedání či usnesení valné hromady. Jelikož společníci zpravidla nejsou osobami s právním vzděláním, nebude nutné, aby protestující společník odkazoval na rozpor s konkrétními ustanoveními zákona, a zcela postačí, pokud se

VELKÁ NOVELA ZOK ŠEST NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH A PAK 16 DALŠÍCH PODSTATNÝCH ZMĚN, NA KTERÉ JE NUTNÉ SE PŘIPRAVIT

vyjádří, v čem spatřuje vadu a proti kterému usnesení/kterým usnesením jeho protest směřuje. Společníci budou moci rovněž využít protestu podaného jiným společníkem.

Další novum (v praxi spíše nepodstatné) spočívá v možnosti určit ve společenské smlouvě, že se společníci mohou neplatnosti usnesení valné hromady dovolávat i bez podání protestu.

Až na možnost vyloučení požadavku protestu ve stanovách zavede Novela stejné úpravy i u a.s.

12. Účinek omezení převoditelnosti akcií na jméno či její změna až zápisem do obchodního rejstříku

Každý zápis omezení převoditelnosti akcií na jméno či její změna do obchodního rejstříku bude od roku 2021 konstitutivní, tj. toto omezení či jeho změna bude účinná dnem zápisu této skutečnosti do obchodního rejstříku. Pokud konkrétní a.s. omezení převoditelnosti akcií na jméno v OR zapsáno nemá, doporučujeme tuto skutečnost nechat zapsat do OR nejpozději k 1.1.2021.

13. Změna stanov na valné hromadě – nové požadavky na pozvánku

Bude-li od roku 2021 na pořadu jednání valné hromady a.s. změna stanov, bude muset pozvánka obsahovat alespoň stručný a výstižný popis a odůvodnění navrhovaných změn stanov. Úplný návrh změny stanov představenstvo nebo správní rada uveřejní spolu s pozvánkou na valnou hromadu na internetových stránkách společnosti a společnost umožní každému akcionáři, aby ve lhůtě uvedené v pozvánce na valnou hromadu nahlédl v sídle společnosti zdarma do návrhu změny stanov, přičemž na toto právo bude muset být akcionář upozorněn v pozvánce na valnou hromadu.

14. Upřesnění úpravy zprávy o podnikatelské činnosti a.s.

Nově pouze představenstvo/správní rada a.s., která nezpracovává výroční zprávu (ohledně povinností jejího vyhotovení viz výše), vyhotoví zprávu o podnikatelské činnosti a o stavu jejího majetku, v níž zhodnotí stav majetku a podnikatelskou činnost společnosti v účetním období, za něž se sestavuje účetní závěrka, a předpokládaný další vývoj podnikatelské činnosti společnosti. Tato zpráva se uloží do sbírky listin spolu s účetní závěrkou.

15. Členové dozorčí rady akciové společnosti volení zaměstnanci

Novelizovaná úprava reaguje na některé výkladové problémy a obsahuje podrobnější úpravu některých otázek oproti stávající verzi ZOK. Najisto se stanoví, že zaměstnanecká participace se neuplatní v případě a.s. s monistickým systémem vnitřní struktury. Pro posouzení, zda je splněn předpoklad více než 500 zaměstnanců v pracovním poměru, bude stanoven jako rozhodující první den účetního období, v němž bude do funkce ustanoven člen dozorčí rady.

Výslovně se zmiňuje možnost nepřímé volby prostřednictvím volitelů, stanoví-li to volební řád. Podle našeho názoru by taková možnost mohla znamenat posílení postavení odborů nebo rady zaměstnanců, pokud by kontrolovaly volitele a mohly by zajistit odvolání příslušných členů dozorčí rady i bez nových voleb. Novelizované ustanovení taky explicitně uvádí, že volební řád připraví a schválí představenstvo po projednání s odborovou organizací a radou zaměstnanců, působí-li ve společnosti a platnost volby nebo odvolání členů dozorčí rady volených zaměstnanci může být nově výslovně předmětem přezkumu ze strany soudu.

VELKÁ NOVELA ZOK

ŠEST NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH A PAK 16 DALŠÍCH PODSTATNÝCH ZMĚN, NA KTERÉ JE NUTNÉ SE PŘIPRAVIT

16. Družstvo - nové omezení pro členy představenstva a upřesnění povinnosti zpřístupnit účetní závěrku před dnem konání členské schůze

Člen představenstva se od 1.1.2021 nebude moci účastnit na podnikání jiné obchodní korporace jako společník s neomezeným ručením nebo jako ovládající osoba jiné osoby se stejným nebo obdobným předmětem činnosti. Stanovy však budou moci stanovit odchylnou úpravu.

Novelou se dále výslovně určuje místo a po jak dlouhou dobu před konáním členské schůze se členové družstva mohou seznámit s účetní závěrkou družstva, účetní závěrku bude muset totiž zpřístupnit představenstvo alespoň 15 dnů přede dnem konání členské schůze v sídle družstva nebo v jiném místě určeném v pozvánce na členskou schůzi družstva.

bpv Braun Partners s.r.o.
Palác Myslbek
Ovocný trh 8
110 00 Praha 1

Tel.: (+420) 224 490 000
Fax: (+420) 224 490 033
www.bpv-bp.com
info@bpv-bp.com

Tento materiál slouží pouze jako všeobecná informace o aktuálních tématech, nejedná se o poradenství. Nezohledňují se v něm žádné zvláštní okolnosti, finanční situace či zvláštní požadavky adresátů. Jeho adresáti by si proto měli vždy vyžádat příslušné profesionální služby k uvedeným informacím.

Ipřespečlivé sestavení tohoto materiálu nemůže společnost bpv Braun Partners s.r.o., její partneři, spolupracovníci či spolupracující advokáti a daňoví poradci zaručit přesnost a úplnost informací zde obsažených a nepřebírá jakoukoliv odpovědnost za konání nebo zdržení se konání na základě informací obsažených v tomto materiálu.